

สังขาร...ประจำโลก....

นำเสนอเมื่อ : 10 พ.ย. 2552

สังขารประจำโลก

การฟังธรรมเป็นสิ่งจำเป็นที่เราทำทั้งหลายจะต้องสนใจ แต่ธรรมะคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรากฏว่ามีถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ เราได้ศึกษาเล่าเรียนมาเป็นวิชาความรู้ เรียนจนชั่วชีวิตก็ไม่จบ เพราะคัมภีร์พระไตรปิฎกตัวบาลีมีถึง ๔๕ เล่ม ถาแปลคำต่อคำก็ได้อีก ๔๕ เล่มเหมือนกัน ถ้าวรรณทั้งอรรถกถาฎีกาด้วยก็ได้อีกหลายสิบเล่ม วิชาความรู้ทั้งหลายที่มีจารึกในคัมภีร์พระไตรปิฎก เราจะทำความเข้าใจเพียงสักแต่ว่าเป็นทฤษฎีหรือเป็นวิชาที่ให้เราศึกษา เป็นเครื่องมือคนควาหาความจริง ซึ่งคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ถ้าวางกันแล้วเป็นเพียงหลักวิชา เป็นสูตร เป็นเครื่องมือให้เราเข้าไปหาสิ่งที่เรียกว่าสังขารของจิต เพื่อความหลุดพ้นจากกิเลส แต่สิ่งที่เป็นของจริงหรือสังขาร เป็นสิ่งที่มีมาก่อนพระพุทธเจ้าเกิด

ความเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง ทุกข์ สมุทัย ก็เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง และสิ่งที่มีอยู่จริงทั้งหลายเหล่านั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบ คนที่เกิดก่อนพระพุทธเจ้าอย่างดึกก็เพียงแต่รู้ว่าเรามีทุกข์ตามสัญญา และเรามีทุกข์เพราะความทะเยอทะยานตามสัญญา คือเป็นเพียงคำพูดที่พูดต่อกันมาเท่านั้น แต่ความจริงเห็นจริงหรือซึ้งในจิตใจนั้น สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเป็นผู้ค้นพบและทรงบรรจุลงในใจคนในยุคพุทธกาลนี้ สิ่งที่เป็นความจริงเหล่านั้นเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วประจำโลก ยกตัวอย่างเช่นคำว่า “บาป” เป็นชื่อของความชั่ว คำว่า “บุญ” เป็นชื่อของความดี ถ้าวางโดยกฎของธรรมชาติแล้ว คำว่าบาป คำว่าบุญ เป็นชื่อของธรรมชาติที่มีอยู่แล้วในโลก เป็นของจริงธรรมชาติคือ บาปกับบุญนี้เป็นสิ่งที่มนุษย์ทำขึ้น ประกอบขึ้น เรามีกายกับใจ ภายในกายของเรามีใจเป็นใหญ่ กายเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ของใจ เมื่อใจบงการให้กายทำอะไร วาจาพูดอะไรลงไป ใจจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ หมายถึงการทำบุญก็ดี ทำบาปก็ดี ในเมื่อใจสั่งการให้กายทำอะไรลงไปแล้ว ใจว่าสิ่งนั้นเป็นของดีหรือของไม่ดีก็ตาม จะมากลับจิตกลับใจว่าฉันทำเลวๆ ไม่ต้องการผลตอบแทน แต่ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้จริงเป็นเช่นนั้น เพราะกฎของบุญและบาปนี้เป็นของจริง ใครทำแล้วต้องได้รับผลจริง ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ อันนี้ก็คือความจริงและความจริงอันนี้ไม่ใช่เป็นของพระพุทธเจ้าสร้างขึ้น พระพุทธเจ้าไม่ได้สร้างบุญ พระพุทธเจ้าไม่ได้สร้างบาป ดังเช่นคนบางพวกเขาเข้าใจกัน ถ้าวางใครกล่าววาพระพุทธเจ้าไม่ดี สร้างบาปไว้สำหรับลงโทษบุคคลที่ไม่ถูกใจ และสร้างบุญไว้สำหรับเป็นรางวัลบุคคลที่ทำความดี ใครที่กล่าวเช่นนั้นเป็นการกล่าวดูพระพุทธเจ้า แต่แท้ที่จริงบุญบาปไม่ใช่พระพุทธเจ้าสร้าง หากเป็นกฎธรรมชาติที่มีอยู่แล้วประจำโลก พระพุทธเจ้าของเราเป็นอย่างดึกก็เพียงแต่รู้ อันนี้ก็คือความจริงอันหนึ่ง

ความจริงอีกอันหนึ่ง คือ นรกและสวรรค์ นรกเป็นแดนรองรับบุคคลที่ทำบาป สวรรค์เป็นแดนรองรับบุคคลผู้ทำบุญ ทำความดี อันนี้ไม่ใช่พระพุทธเจ้าสร้างขึ้น อย่างดีพระพุทธเจ้าก็รู้ว่านรกมีสวรรค์มี และรู้แนวทางที่จะเป็นเหตุให้มนุษย์และสัตว์ลงนรกหรือขึ้นสวรรค์เท่านั้น อันนี้เป็นความจริงที่มีอยู่ประจำโลก

ความจริงอีกอันหนึ่ง คือ มรรค ผล นิพพาน ก็เป็นของเก่าแก่โบราณ ใช้จะมีแต่ในสมัยของพระพุทธศาสนาของพระสมณโคตมไม่ แม้ในสมัยของพระพุทธเจ้าองค์อื่นๆ ที่นิพพานไปแล้วนับไม่ถ้วน พระพุทธเจ้าองค์ใดมาตรัสรู้ ก็มารู้อริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ไม่รู้แตกต่างกัน สิ่งทีพระองค์ที่เรียกว่าเป็นสังขารหรืออริยสัจ เป็นกฎธรรมชาติความจริงที่มีอยู่แล้วประจำโลก อย่างดีพระพุทธเจ้าก็เพียงแต่รู้และบรรลุสังขารนั้นๆ

ดังนั้น ความจริงทั้งหลายที่มีอยู่ บาป บุญ นรก สวรรค์ ไม่ใช่แต่ชาวพุทธจะยึดผูกขาดว่าเป็นของพระพุทธเจ้าแต่เพียงพระองค์เดียว แม้ศาสนาอื่นๆ เขาก็รับรองว่ามีบาป บุญ นรก สวรรค์ เขาสามารถที่จะค้นคว้าพบข้อเท็จจริงเช่นเดียวกับเราชาวพุทธที่เป็นกรณีพิเศษก็คือ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบแนวทางที่จะปฏิบัติให้บรรลุมรรค ผล นิพพาน ในศาสนาพราหมณ์อย่างดึกก็บำเพ็ญภาวนาไปไต่แคสมาบัติ ๘ ไม่มีใครสำเร็จพระนิพพานได้เลย ที่สำเร็จพระนิพพานได้ก็เฉพาะพระพุทธเจ้าองค์เดียว ซึ่งเบื้องต้นก็ทรงอาศัยการศึกษาปฏิบัติตามแบบศาสนาพราหมณ์ แต่เพราะอาศัยที่พระองค์เป็นศาสดาที่มีสติปัญญาฉลาดเฉียบแหลม สามารถที่จะค้นคว้าสิ่งที่ละเอียดเหนือความรู้ที่ปราชญ์ในสมัยนั้น จึงสามารถค้นพบแนวทางปฏิบัติให้ถึงพระนิพพานได้ ดังนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงเป็นศาสดาเอกของโลก ไม่เฉพาะแต่ชาวพุทธ แม้ศาสนาอื่นๆ ก็ยอมรับว่าพระองค์เป็นศาสดาที่ประเสริฐที่สุด แต่ก็มีมิติขัดแย้งกัน หรือไม่ยอมรับยกย่องกันก็เพราะว่าความมีทิฏฐิมานะ ไม่ยอมรับสภาพความเป็นจริง ก็ทำให้เห็นใจเพราะสติปัญญาของศาสนาอื่นเขามีกันแค่นั้น แต่สติปัญญาของพระพุทธเจ้าของเราเหนือกว่าเขาทั้งหลาย จึงสามารถปฏิบัติหลักคำสอนเอาไว้สูงสุดถึงนิพพาน ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม บัญญัติคำสอนสูงสุดเพียงแคสวรรค์ ศาสนาพราหมณ์บัญญัติคำสอนสูงสุดเพียงแคพรหมโลก แต่พระพุทธเจ้าบัญญัติคำสอนสูงสุดถึงพระนิพพาน ดังนั้น ในฐานะที่สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นศาสดาของเราทั้งหลาย พระองค์ใดนามว่าเป็นพุทธ

คำสอนที่เราฟังกันมาทั้งหมด บางท่านเรียนจบพระไตรปิฎก ความทรงจำทางปริยัติหรือทางสัญญาไม่มีใครรู้

นั่งถกเถียงกันตลอดวันก็ไม่จบสิ้น ถ้าพิจารณาดูกันอีกครั้งหนึ่ง การเผยแพร่ศาสนาในเมืองไทย หรือการสอนธรรมะในเมืองไทย คล้ายกับว่าคำสอนนั้นมันเพื่อ เพื่อเสียจนผู้ฟังไม่สามารถจะจับต้นชนปลายถูก เปรียบเสมือนสินค้าที่ล้นตลาด เขาใจว่าผู้ฟังผู้ศึกษามีความรู่มากพอสมควร แต่สิ่งที่น่าคิดมากก็คือ เราจะเอาธรรมะคำสอนนั้นมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันได้อย่างไร การเข้าถึงธรรมะ หรือการจะเอาธรรมะมาเป็นประโยชน์แก่ชีวิตประจำวันก็ไม่มีทางใดดียิ่งไปกว่าการภาวนา การภาวนาก็คือการเจริญกัมมัฏฐาน การเจริญสมถกัมมัฏฐาน วิปัสสนากัมมัฏฐาน หลักของการเจริญกัมมัฏฐานมีอยู่ ๒ ขั้นตอน

ขั้นแรก คือ การเจริญสมถะ คือการทำจิตตั้งมั่นให้สงบเป็นสมาธิ ให้เกิดมีปีติ มีความสุข ทำจิตให้สงบลงเป็นสมาธิอย่างแน่วแน่ เพื่อเป็นอุบายระงับนิวรณ์ ๕ ให้สงบไปชั่วขณะหนึ่ง เพื่อจะได้มีโอกาสทำจิตทำใจให้สงบหนึ่ง

ขั้นที่สอง คือ การเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน คืออุบายสำหรับใช้ความคิด ใช้ความคิดเพื่อฝึกจิตให้เกิดสติปัญญาเฉลียวฉลาด ในปัจจุบันนี้ก็เห็นใจผู้ที่เริ่มตั้งใจปฏิบัติขุดถอนตรงไปตรงมาตามอาจารย์สอนกัมมัฏฐานในปัจจุบันนี้มีหลายแบบหลายอย่างผู้บรรยาย ขยายยืดยาวทุกแบบอย่างเป็นแบบที่ถูกต้องที่สุด และถาปฏิบัติตามแต่ละแบบแต่ละอย่างด้วยความจริงจัง ก็สามารถจะยังผลให้เกิดแก่ผู้ปฏิบัติได้โดยไม่มีผิดหวัง แต่ถาท่านจะยังสงสัยอยู่ว่าแบบไหนดีแบบไหนไม่ดี แบบไหนทำให้ถึงพระนิพพานได้ง่าย แบบไหนถึงพระนิพพานช้า มัวแต่มีความลังเลสงสัยไม่แน่ใจอยู่ ท่านก็จะไม่พบจุดแห่งความสำเร็จ

การทำสมาธิภาวนาทุกแบบสามารถทำให้จิตสงบลงเป็นสมาธิได้เหมือนกันหมดขอเสนอแนะวิธีบำเพ็ญสมาธิแบบพุทโธ ขอทำความเข้าใจว่า คำกล่าวของบางท่านที่ว่าภาวนาพุทโธ จิตของท่านจะถึงแคสมถกัมมัฏฐาน ไม่ถึงวิปัสสนากัมมัฏฐาน ผู้ที่ได้รับฟังอาจจะเกิดความกลัวว่าจะไม่ได้วิปัสสนากัมมัฏฐาน จะได้แคสมถะ คือติดแคความสงบ คิดๆ ไปตามคำกล่าวนั้นก็หาสงสัยผู้คิดกลัว ความที่เรายังไม่เคยเห็น ถาหากท่านผู้ใดตั้งใจแน่วแน่ลงไป ลองดูว่าเมื่อเราตั้งใจภาวนาอย่างจริงจังแล้ว จิตของเราจะไปติดแคสมถะเท่านั้นหรือ จะไม่มีโอกาสที่จะเป็นวิปัสสนากัมมัฏฐานได้เสียหรือ แล้วก็ตั้งใจภาวนาพุทโธๆลงไป ภาวนาจนกระทั่งจิตสงบหนึ่งลงเป็นสมาธิ มีวิตก วิจาร์ ปีติ สุข เอกกัคคตา ดังตำราที่ท่านเขียนไว้ ทำจนคล่องตัว ทำให้คล่องแคล่ว ชำนิชำนาญ จนสามารถจิตสงบได้ทันทีเมื่อตั้งใจทำสมาธิ หรือบางทีพูดคุยกันอยู่ จิตก็สงบลงเป็นสมาธิได้ ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ทุกอิริยาบถ ทำจิตเป็นสมาธิได้ ทำให้มันคล่องตัวจนถึงขนาดนั้นแล้ว พิจารณาดูว่าจะติดอยู่เพียงแคสมถะเท่านั้นหรือ ใครจะให้ท่านพุทธบริษัทผู้คงแก่เรียนทั้งหลายได้ช่วยกันพิจารณา ดูแต่ทว่ามีประสบการณ์จากการภาวนาแบบไหน อย่างไร จะเป็นพุทโธก็ดี ยุกหนอน-พองพอง หรือสัมมาอรหังก็ดี เป็นกัมมัฏฐานที่เนื่องด้วยการบริการรรมภาวนา เรียกว่าปฏิบัติตามแบบสมถกัมมัฏฐานทั้งสิ้น

หากเราพิจารณาตามพระโอวาทที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนเอาไว้ว่าศีลอบรมสมาธิ สมาธิอบรมปัญญา ปัญญาอบรมจิต ในเมื่อเราพิจารณาถึงพระโอวาทในข้อนี้แล้วจะใดความว่า ถาสมาธิไม่มี ญาณจะมีไม่ได้ เมื่อญาณไม่มี ปัญญาจะมีไม่ได้ ปัญญาไม่มี วิปัสสนาจะมีไม่ได้ ในเมื่อวิปัสสนาไม่มี วิชชาจะมีไม่ได้ เพราะฉะนั้น ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นคุณธรรมที่หนุนเนื่องกัน

พระพุทธองค์ทรงเป็นยอดของศาสดาทั้งหลาย คำสอนของศาสดาอื่นๆ มีผลไปเพียง สวรรค์ พรหมโลก แต่คำสอนของพระพุทธเจ้าสูงสุด ไปถึง พระนิพพาน

books@mahamakuta.inet.co.th

มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์

241 ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. (66) 02-6291417 , 2811085 Fax. (66) 02-6294015